

SANGHAJ

Kínai optimizmus

CSIGER ÁDÁM

A SANGHAJI FESZTIVÁL „BELT AND ROAD” SEKCIÓJÁBA NEHÉZ, DE TÖBBNYIRE REMÉNYTELI FILMEKET VÁLOGATTAK.

Vállaltan pozitív végkicsengésű filmeket válogattak a 22. Sanghaji Nemzetközi Filmfesztivál „Belt and Road” Filmhetének programjába: 24 filmet ugyanennyi országból (köztük például Ken Loach Cannes-ból érkező *Sorry, We Missed You* című friss rendezését), amiből nyolcat jelöltek két-két legjobb rendezőnek és legjobb filmnek járó díjra. Az egyik rendezői díjat Bogdán Árpád nyerte a romagyilkosságokról szóló *Genezis* című filmjéért, a másikat a kínai Lina Wang *Az első búcsúért*: közös a két filmben, hogy (részben) hátrányos helyzetű, a társadalom peremén élő gyerekekről szólnak. Utóbbi ugyancsak szerzői film, ami a '80-as, '90-es évek iráni gyerekfilmjeit (amilyen a *Hol a barátom háza?* Abbas Kiarostamitól) idéző, dokumentarista stílusú alkotás, bevallottan forgatókönyv nélkül és amatőr szereplőkkel készült. A Kína északnyugati szélén fekvő ujjur Hszincsiangban játszódik, itt követi két muzulmán gyerek, Isa és Kalbinur sorsát, akiknek éppúgy megváltozik az élete, mint a *Gene-*

zis roma kisfiújának (még ha nem is olyan drasztikus módon), erre utal a cím is az „első búcsúról”. A vidéki gyerekkor idillje akkor ér véget a két barát számára, amikor előbbi családja a városba költözik az anya betegsége miatt, utóbbit pedig orosz jegyei miatt új iskolába íratják. Nem véletlen, hogy a ráérős tempójú, de vizuálisan költői film a rendezői díjat kapta meg, és nem a legjobb filmnek járó: a női direktor, Lina Wang rendezésében a gyerekkor valóban varázslatos az ujjur gyapotföldek szomszédságában.

Szintén jellemezhető felnővéstörténetként a fehérorosz *Kristályhattyú* és az orosz *Fölöttem a Nap sohasem nyugszik le* is. Ezek az alkotások nyerték a két legjobb filmnek járó díjat. Előbbi a '90-es évek rendszerváltó Fehéroroszországában játszódik, a főhőse egy fiatal, Amerikamániás nő, Velja (Alina Naszibullina), aki a tengerentúlon képzelet el a jövőjét, és már csak a vízumot kell elintéznie. Munkája nincsen, úgyhogy hamisít magának igazolást, de

Lina Wang:
Az első búcsú
(Kalbinur Rahmati)

elírja a telefonszámot, és későn jön rá, hogy mivel a fehérorosz kormány nem nézi jó szemmel a Nyugatra emigrálást, a követség ellenőrizni fogja a számot, és ha egyszer visszadobják a kérelmét, akkor később is hiába fog próbálkozni. Lenyomozza a hamis számot, és vidékre utazik egy kis iparvárosba, hogy igazolhassa magát telefonon, de akadályok és csalódások sorozata várja. A történelem visszahúzza. A stílszerűen klausztrófó 4:3-as képarányban felvett film, ami a rendezőnő, Darja Zsuk személyes „így jöttem” története is egyben, úgy ábrándít ki az Amerikai Álomból (ami Velja számára eszképzizmus, a valóságtól való menekülés), hogy közben csak a korabeli fehérorosz társadalmat kritizálja. Az Amerikai Álom törekenységére utal a cím is.

Az immár napjainkban játszódó *Fölöttem a Nap sohasem nyugszik le* főhőse egy ugyancsak munkanélküli orosz fiatalember, Altan (Ivan Konsztantyinov), aki csak álmodozik arról, hogy egyszer felkapott vloggerré avanszál, de tenni nem hajlandó az álmaiért, és semmi másért sem. Apja megunja a henyélését, és elküldi dolgozni egy északi szigetre, ahol egy farmot kell őriznie. A szigetet lakatlannak hitték, de Altan rövidesen felfedezi, hogy van egy szomszédja: az aggasztán Baibal (Sztjepan Petrov), aki rögtön megkéri a fiút, hogy ha meghal, temesse a felesége mellé, aki szintén a szigeten nyugszik. Baibal láthatóan nagyon készül a halálára, ami furcsa mód felébreszt a fásult Altan életkedvét: igyekeznek elodázni, hogy az öreg feladja, így amikor megtudja, hogy Baibal szerint évtizedekkel korábban egy tengeri viharban eltűnt lánya akár életben is lehet, kampányt indít a közösségi médiában a nő megtalálásáért. A film a közönségdíjat is elhozta, azaz egyszerre nyerte meg a fesztivál publikumát és a kritikusokból álló zsűrit. Nem véletlen: Ljubov Boriszova rendezőnő filmje világosan megfogalmazott és szórakoztató *dramedy*, ami viszont a lehető legfontosabb témát, az emberi élet alighanem legnagyobb konfliktusát, a halandóságunkat járja körbe.

A további négy fődíjra jelölt film közül a libanoni *Jó reggelt!* is idős emberekről mesél, immár kettőről: egy 78 éves nyugdíjazott tábornostról és egy 81 éves katonaoorvosról, akik keresztretjvények fejtésével próbálják felvenni a harcot az Alzheimer-kórral. De ez sem köti le őket sokáig, inkább kihasználják, hogy a ká-

vézóból gyönyörű kilátás nyílik Bejrút központjára, és beszélgetnek a régiót sújtó erőszakról, terrorizmusról és háborúkról. A kávézó személyzete és vendégei is felkeltik a kíváncsiságukat, akik közül a film két fiatalra, egy pincérnőre és egy belé szerelmes újságíróra fókuszál. A két idősebb férfi memóriájának romlása rímeli a régi Bejrút eltűnésére, viszont a film még így sem árul el eleget a helyszínről választott országról. A *Jó reggelt!* alapkonceptióját inkább a kis büdzsé határozhatta meg, mivel a film végig a kávézóban játszódik, és párbeszéd dominálják. Köszönhetően Bahij Hojeij rendező humorának, a rokonszenves karaktereknek és a négy főszereplő színész játékának, meglepően gyorsan elrepül a film másfél órája, csak éppen keveset profitálhat belőle a néző.

Szintén a minimális büdzsé formálhatta az ésszt *Skandináv csend* (*Scandinaavia Vaikus*) koncepcióját, amin viszont sokkal jobban meglátszik a források hiánya. Csak 75 perces, fekete-fehér, alig pár szereplőt mozgat és javarészt egy autóban játszódik, de a legnagyobb hátránya, hogy megtalálható benne a gerilla amatőrfilmek egyik visszatérő hibája, a túl sok beszéd (a cselekvésre, a mozgó képekre építő történetmesélés kárára). Pedig az alapötlet formai szempontból egészen kreatív: egy elhidegült, fiatal testvérpár

Darja Zsuk:
Kristályhattyú
(Alina Naszibullina)

(Rea Lest és Reimo Sagor) találkozásáról szól a film, a férfit épp kiengedték a börtönből, a nő pedig kimegy elé autóval. Csak lépésről lépésre derül ki, hogyan árvultak el, mi bajuk egymással, és milyen súlyos titkokat és traumákat hordoznak. Eleinte csak az egyikük beszél és a másikuk hallgat, de jön a nagy csavar: a történet újrameződik, és kiderül, hogy eddig csak azt láttuk, ahogyan az egyik karakter elképzeli a nagy újraegyesülést. Innen viszont már sejthető, hogy mivel ettől kezdve pedig csak a másik karakter beszél, immár az ő tudatfolyamába nyerünk bepillantást, mígnem végül az igazi találkozásra is sor kerül. Martti Helde (*Keresztsejben*) rendező viszont sajnos nem volt elég óvatos ezzel a merész koncepcióval, és rengeteg szöveget adott a színészei szájába, akik igazi dialógus híján annyira választékosan beszélnek magukról, hogy az se nem hiteles, se nem izgalmas.

Nagyobb büdzsésű és valamivel (de nem sokkal) színvonalasabb közönségfilmek a lett-cseh-litván *Bille* és az indiai *Sui Dhaaga: Made in India*. Előbbi a neves, irodalmi Nobel-díjra jelölt lett író-költő, Vizma Belševica azonos című önéletrajzi bestsellerének (pontosabban a lett irodalom csúcsteljesítményének számító trilógia első könyvének) az adaptációja, női rendezőtől. A II. világháború hajnalán

játszó film címszereplője egy életrel való kislány, aki koldusszegény munkáscsaládba születik, de a gyermekkor így is egészen idilli lenne számára, ha az anyja ki tudná mutatni, hogy szereti, ehelyett viszont rengeteg érzelmi bántalmazást kell elviselnie. Az anya-lánya viszony bensőséges ábrázolása a történet fő erőssége, és az egyetlen is, a cselekmény ugyanis túlságosan is regényszerű maradt, epizodikussága miatt hamar vontatottá válik. A dramaturgia nem erőssége a filmnek, de az alkotók bevalottan a képi hitelességre fókuszáltak, olyannyira, hogy például abban a házban vettek fel jeleneteket, amiben Vizma Belševica nevelkedett. Ināra Kolmane rendezésében remekel a címszerepet játszó Rūta Kronberga (mondhatni, a forgatáson jól működött kettejük anya-lánya kapcsolata), az alkotógárda pedig részletesen és gazdagon mutatja be a harmincas évek Lettországát, beleértve a szegények és a gazdagok közti éles kontrasztot.

Billének – pontosabban Vizma Belševicának – sikerült megvalósítani az álmait, hiszen elismert művész lett belőle, és hasonló karriertörténet a *Sui Dhaaga: Made in India* is. A *hindi cím* annyit tesz, hogy „Tű és cérna”, a film pedig egy fiatal szabóról (Varun Dhawan) szól, aki kizsákmányolt gyári munkásból végül igazi self made manként saját vállalkozást indít. Az angol cím arra utal, hogy a férfi egyik munkahelyén „Made in China” feliratot varrnak a ruhákra, mert hát miért venne bárki is indiai terméket? Ami a dramaturgiáját illeti, ez a hindi nyelvű film akár Hollywoodban is készülhetett volna: adott egy szerethető, az örülettel határolsan optimista, szinte Forrest Gump-szerű főhős, aki a rossz körülmények (szegénység, munkanélküliség) dacára, sok akadályt megugorva végül üdvözl, és a felesége (Anushka Sharma) szeretetét is kiérdemli. A film tehát Hollywoodban is készülhetett volna, de inkább a '80-as években: tánc és ének, azaz musicalbetétek ugyan nincsenek benne, de az európai szemmel giccses betétdalokból nincs hiány, és a vizuális stílus is elavult kissé, elég az érzelmi csúcspontok kilasztására gondolni.

A szekcióba ugyan pesszimistább filmek is kerültek (például a *Kristályhattyú*), a válogatás rávilágít, hogy az emberek hasonló problémákkal küzdenek a világ minden táján, és még a legegzetikusabb bonyodalmakat is meg lehet oldani. És ezt a néző számára jó érzés tudni. •